

ΑΣΙ Χώρος

Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης

Ειδικό τεύχος – Αφιέρωμα

για τα 30 χρόνια του
Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας
& Περιφερειακής Ανάπτυξης

2020

31

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ειδικό τεύχος – Αφιέρωμα
για τα 30 χρόνια του
Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας
& Περιφερειακής Ανάπτυξης

Επιμέλεια

Παντολέων Σκάγιαννης

Επιστημονικό Περιοδικό

αιχλώρος

Διεύθυνση:
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας
και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ
Πεδίον Άρεως, 383 34 ΒΟΛΟΣ
<http://www.aeihoros.gr>, e-mail: aeihoros@prd.uth.gr
τηλ.: 24210 – 74486

Επιμέλεια έκδοσης: Εύη Κολοβού
Λαγού: Παναγιώτης Μανέτος
Σχεδιασμός εξωφύλλου: Γιώργος Παρασκευάς-Παναγιώτης Μανέτος

	Π. Σκάγιαννης	4
	Εισαγωγή	
	G. Petrakos	10
Geographies of Growth and Integration in Europe: old and new challenges for regional policy		
	Σ. Πολύζος	23
Διερεύνηση των Διαθρωπτικών Μεταβολών της Ελληνικής Οικονομίας την Περίοδο της Οικονομικής Κρίσης με Χρήση της Ανάλυσης Εισροών - Εκροών		
	Ε. Ασπρογέρακας, Δ. Καλλιώρας	62
Χωρικός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός στην Ελλάδα: ζητήματα σύμπλεξης		
	Κ. Λαλένης, Σ. Βεζυριαννίδου	94
Ο Χωρικός Σχεδιασμός και οι Συναφείς Απόπειρες Θεσμικών Μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, την Εποχή της Οικονομικής Κρίσης: αξιολόγηση αναγκαιότητας και αποτελεσμάτων		
	Α. Δέφνερ, Ν. Μαντάς, Ε. Ψαθά, Ν. Βογιαζίδης	119
Προσβασιμότητα στον Πολιτισμό και την Κληρονομιά: ο σχεδιασμός για όλους		
	Α. Τράμπα	145
Τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και η Συσχέτιση με το Θεσμικό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού: ευρωπαϊκή και ελληνική πραγματικότητα		
	Ε. Ασπρογέρακας	171
Πολιτική Στρατηγικών Παρεμβάσεων και Χωρική Διακυβέρνηση: η περίπτωση του «Ελληνικού»		
	Π. Σκάγιαννης, Θ. Καναρέλης	206
Οι Πλατείες της Αθήνας: μια διαδρομή προκλήσεων και ανατροπών		
	ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	
	Π. Σκάγιαννης	236
Παύλος Λουκάκης (2017) Πολεοδομικές & Χωροταξικές Εξελίξεις. Ελλάδα 1952-2012: εμπειρίες δράσης. Επιμέλεια τόμου Ι. Μωραΐτου. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας		

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Παντολέων Σκάγιαννης

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το παρόν τεύχος είναι επετειακό για τα 30 χρόνια του ΤΜΧΠΠΑ. Την ακαδημαϊκή χρονιά 1989-1990 «μπήκαν» οι πρώτοι φοιτητές μας στο Τμήμα. Το πρόγραμμα καλό αλλά πολύ βασικό, οι επαγγελματικές προοπτικές ομιχλώδεις, το κτήριο από κοινού με τους Γεωπόνους, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (ΠΘ) διοικούνταν από Διοικούσα Επιτροπή με ορισμένο από το Υπουργείο Πρόεδρο και μέλη, ενώ το Τμήμα ακόμη ήταν στη φάση της οργάνωσής του. Όλοι οι διδάσκοντες είχαν προσληφθεί με το ΠΔ 407/81 και ούτε λόγος για εξοπλισμό, ή βοηθητικό προσωπικό, πλην της στοιχειώδους γραμματειακής υποστήριξης.

Από τότε κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι. Δημιουργήθηκε η Πολυτεχνική Σχολή στην οποία εντάχθηκε το Τμήμα, ενώ οι απόφοιτοί μας απέκτησαν τον τίτλο του Μηχανικού και εντάχθηκαν στο Τεχνικό Επιμελητήριο. Παράλληλα το αντικείμενο του Τμήματος εμπλουτίστηκε με την Πολεοδομία που αποτυπώθηκε και στον τίτλο. Το Τμήμα, με συγκεκριμένες προσπάθειες των μελών του, απέκτησε και ένα σημαντικό κτήριο, πολύ ικανοποιητικά εξοπλισμένο, αυτό στο οποίο σήμερα στεγάζεται.

Σήμερα μιλάμε για ένα Τμήμα με πολυπληθές ακαδημαϊκό και διοικητικό προσωπικό, με σημαντικές ακαδημαϊκές επιδόσεις, μέρος μιας εύρωστης Πολυτεχνικής Σχολής που αναπτύσσεται δυναμικά, ως κομβική Σχολή του ΠΘ, ενός Πανεπιστημίου με ισχυρό ακαδημαϊκό ερευνητικό προφίλ, με υποδειγματική δημοκρατική λειτουργία και διαρκώς καλύτερες διεθνείς επιδόσεις. Το Τμήμα συμμετέχει σε μεγάλους επιστημονικούς διεθνείς οργανισμούς και είναι ένα από τα ενεργότερα του ΠΘ σε δραστηριότητες και

έρευνα. Τόσο με το προσωπικό του όσο με τους αποφοίτους του έχει πλέον στελεχώσει τον δημόσιο τομέα της χώρας με Υπουργό, Βουλευτές, Γραμματείς Υπουργείων, Στελέχη Οργανισμών, Πρυτάνεις (μεταξύ των οποίων και δύο από τους έξι εκλεγμένους Πρυτάνεις του ΠΘ) και Αντιπρυτάνεις, Κοσμήτορες, Καθηγητές Πανεπιστημίου τόσο εδώ όσο και στο εξωτερικό, έχει ανακηρύξει επίτιμους διδάκτορες, έχει επίσης δώσει μέλη Συμβουλίων Διεθνών Οργανισμών, ενώ διάφορα μέλη του έχουν λάβει αξιοπρόσεκτα βραβεία. Ο μεγάλος αριθμός των αξιολογώτατων αποφοίτων του έχει δημιουργήσει και στηρίζει τον νέο κλάδο του Μηχανικού Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Ανάπτυξης (με καθιερωμένα πλέον δικαιώματα) και έχει δώσει πολύ καλά δείγματα στην αγορά εργασίας. Το Τμήμα έχει διοργανώσει μεγάλο αριθμό διεθνών γεγονότων, εκπαιδευεί πλέον πολύ μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών, έχει δημιουργήσει μια αξιόλογη βιβλιοθήκη-αναγνωστήριο, «τρέχει» και συμμετέχει σε σειρά μεταπτυχιακών προγραμμάτων και ήδη έχει απονεμίσει 80 διδακτορικά.

Η επιτυχημένη αυτή πορεία έχει αποκρυσταλλωθεί και στις χρησιμότητες (και πολύ καλές) αξιολογήσεις που έχει κάνει το τμήμα (οι δύο πρώτες με δική του πρωτοβουλία που τις πλήρωσε με δικούς του πόρους) καθώς και στην τελευταία (άριστη) πιστοποίηση του Αυγούστου 2020.

Εννοείται, όμως, πως δεν ζούμε σε ιδανικό κόσμο, και έχουν υπάρξει, και ακόμη υπάρχουν, σημαντικά προβλήματα, όπως η σημαντικότερη υποχρηματοδότηση (ιδιαίτερα με την από το 2009 κοινωνικο-οικονομική κρίση) και ο πολύ μεγάλος αριθμός των εισακτέων που έχει επιβάλει το Υπουργείο Παιδείας.

Όμως ένα από τα σημαντικά επιτεύγματα που αποτελεί ήδη μια αξιοζήλευτη σταθερή αξία στον επιστημονικό μας χώρο στην Ελλάδα, είναι το επιστημονικό περιοδικό που κρατάτε στα χέρια σας: Ο *Αειχώρος*.

Ο *Αειχώρος* είναι το τέταρτο κατά χρονολογική σειρά επιστημονικό περιοδικό που εστιάζει στα ζητήματα του χώρου το οποίο εκδίδεται στην Ελλάδα. Μετά την *Πόλη και Περιφέρεια* και τον *ΤΟΠΟ*, αμφοτέρων των οποίων η έκδοση έχει εδώ και χρόνια σταματήσει, υπάρχει σήμερα ο *Αειχώρος* και οι *Γεωγραφίες*, ένα εξ'ίσου αξιόλογο περιοδικό την έκδοση του οποίου επιμελούνται συνάδελφοι από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Ο *Αειχώρος* είναι ένα επιστημονικό περιοδικό. Αυτό σημαίνει ότι τα άρθρα που δημοσιεύουμε είναι υψηλού επιστημονικού επιπέδου και περνούν από διαδικασία ανώνυμης κρίσης τουλάχιστον δύο κριτών οι οποίοι δεν γνωρίζουν ποιος είναι ο κρινόμενος, αλλά ούτε και ο κρινόμενος γνωρίζει τους κριτές του. Τα πεδία που «θεραπεύει» ο *Αειχώρος* δεν είναι μόνο τα τρία βασικά αντικείμενα που αποτελούν τα συστατικά στοιχεία του Τμήματος, δηλαδή η Πολεοδομία, Χωροταξία, και Περιφερειακή Ανάπτυξη. Προφανώς το περιοδικό φιλοξενεί και αξιόλογα κείμενα με επιστημονικό προβληματισμό που αντιστοιχεί

και σε άλλα αντικείμενα, όπως το περιβάλλον και η κοινωνία, αλλά πάντα με αναφορά στον χώρο. Τα άρθρα που έχουν φιλοξενηθεί έχουν σημαντική επιστημονική αξία, αποτελούν σημαντικό εργαλείο για τη διδασκαλία και για τη σοβαρή επιστημονική ενημέρωση ενός ευρέως κοινού επιστημόνων, και συχνά η δημοσίευσή τους στο περιοδικό αποτελεί στόχο πολλών συναδέλφων προκειμένου να εμπλουτίσουν τα βιογραφικά τους έχοντας ο καθένας τις δικές του επιδιώξεις. Όμως, εκτός από τα «κανονικά» τεύχη, έχουμε εκδώσει τεύχη-αφιερώματα σε συγκεκριμένη θεματολογία, και τεύχη με τη συμμετοχή συγγραφέων ειδικών κατηγοριών, όπως αυτό των νέων επιστημόνων.

Το ανά χείρας τεύχος είναι το 31^ο τεύχος. Για να γιορτάσουμε τα 30 χρόνια του Τμήματος, αποφασίσαμε αντί να εκδώσουμε έναν τόμο κειμένων (όπως κάναμε σε δύο προηγούμενες επετείους εκδίδοντας τα 17 και 25 κείμενα αντίστοιχα), να εκδώσουμε αυτό το τεύχος στο οποίο οι κύριοι συγγραφείς να είναι μέλη ΔΕΠ και ΕΔΙΠ του Τμήματος. Θα ακολουθήσει και επόμενο τεύχος, με τη συμμετοχή συνεργατών του Τμήματος. Οι εκδόσεις αυτές σηματοδοτούν την άποψή μας για τη σημασία των επιστημονικών κειμένων που κρίνονται από συναδέλφους και την διαρκή πρόθεσή μας να ανταποκρινόμαστε σε αυτό το επίπεδο της επιστημονικής συζήτησης.

Το παρόν τεύχος, φιλοξενεί οκτώ άρθρα που έχουν καταταγεί με μια σειρά από τα γενικότερα στα ειδικότερα και μια βιβλιοπαρουσίαση.

Ο Πετράκος στο κείμενό του «Γεωγραφίες Ανάπτυξης και Ολοκλήρωσης στην Ευρώπη: Παλιές και νέες προκλήσεις για την περιφερειακή πολιτική» ρίχνει φως στην αντιδιαστολή της θεωρητικής νεοκλασικής προσέγγισης σύγκλισης μεταξύ προηγμένων και λιγότερο προηγμένων περιοχών με βάση τις συνεχείς αποδόσεις κλίμακας στο σύστημα παραγωγής (και τους μηχανισμούς εξισορρόπησης) με τη σχολή σκέψης της απόκλισης, αλλά και με τη λογική της μίξης των θεωριών. Με αυτή την αφετηρία προσπαθεί να δώσει ερμηνείες για τη συστηματική αναποτελεσματικότητα της περιφερειακής πολιτικής. Στην ανάλυσή του επιστρατεύει τις έννοιες της ολοκλήρωσης, τη δυσαρέσκεια και της χωρικής επιλεκτικότητας. Καταλήγει στην αναγκαιότητα στοχευμένων και απλούστερων αποκεντρωμένων πολιτικών με ει δυνατόν περισσότερους πόρους ώστε να αντιμετωπισθούν οι σύγχρονες και μελλοντικές προκλήσεις.

Ο Πολύζος, στο άρθρο του «Διερεύνηση των Διαθρωπικών Μεταβολών της Ελληνικής Οικονομίας την Περίοδο της Οικονομικής Κρίσης με Χρήση της Ανάλυσης Εισροών – Εκροών», ερευνά τις τυχόν οικονομικές αναδιαρθρώσεις στην ελληνική οικονομία τα πρώτα χρόνια της κρίσης (2010-2015) χρησιμοποιώντας πίνακες εισροών-εκροών και βασιζόμενος στα διαθέσιμα επίσημα στατιστικά στοιχεία. Ελέγχει βασικά μακροοικονομικά μεγέθη για πιθανές οικονομικές διαρθρωτικές αλλαγές, υπολογίζοντας διάφορους δείκτες. Επικεντρώνεται στους πολλαπλασιαστές προϊόντος και απασχόλησης, στον δείκτη της

έντασης της διασποράς και ευαισθησίας της διασποράς, στον προσδιορισμό των ηγετικών κλάδων της οικονομίας, στη μεταβλητότητα των τεχνολογικών συντελεστών, στη σύγκριση των τεχνικών παραγωγής, και στη σύγκριση της ενδιάμεσης χρήσης. Ο συγγραφέας συμπεραίνει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι αλλαγές ήταν περιορισμένες και τα αποτελέσματα των πολιτικών πενιχρά. Υπό την οπτική αυτή καταθέτει σειρά προτάσεων για την επιτάχυνση της ανάπτυξης.

Οι **Ασπρογέρακας** και **Καλλιώρας**, στο άρθρο τους «Χωρικός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός στην Ελλάδα: ζητήματα σύμπλεξης», διαπιστώνουν τη διαχρονικά ανεπαρκή αλλά προφανώς αναγκαία σύμπλεξη μεταξύ Χωρικού και του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού στην Ελλάδα. Αφού αναλύσουν τα δύο συστήματα σχεδιασμού, προσδιορίζουν τα ελλείματα συνεργειών και συνδέσεων έναντι των κατακόρυφων εσωτερικών δομών των δύο πεδίων σχεδιασμού, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ανάπτυξη και το περιβάλλον. Οι συγγραφείς αναδεικνύουν την αναγκαιότητα της ύπαρξης κατάλληλων εργαλείων και δράσεων προς την κατεύθυνση της άρσης των προβλημάτων που δημιουργούνται από αυτή την παραλληλία. Το άρθρο αυτό αποτελεί το ίδιο μια σύμπλεξη των προβληματικών της ανάπτυξης και του χωρικού σχεδιασμού και αποτελεί γέφυρα προς τα επόμενα, περισσότερο «χωρικά», άρθρα.

Οι **Λαλένης** και **Βεζυριαννίδου**, με το άρθρο τους «Ο Χωρικός Σχεδιασμός και οι συναφείς απόπειρες θεσμικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, την εποχή της οικονομικής κρίσης. Αξιολόγηση αναγκαιότητας και αποτελεσμάτων», μας περνούν από την οικονομία και την κρίση στον χωρικό σχεδιασμό. Με επίκεντρο τον Ν.4447/16, και συνακόλουθα με την εξέταση των Ειδικών και των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων (ΕΧΣ και ΤΧΣ) επιχειρούν να αξιολογήσουν τη νέα την περίοδο εκείνη θεσμική χωρική μεταρρύθμιση ως προς την αποτελεσματικότητά της στη βελτίωση και ολοκλήρωση του χωρικού σχεδιασμού και ως προς τη συνεισφορά της στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.

Το άρθρο των **Δέφνερ**, **Μαντά**, **Ψαθά** και **Βογιαζίδη** «Προσβασιμότητα στον Πολιτισμό και την Κληρονομιά: ο Σχεδιασμός για όλους» φωτίζει την πολιτισμική πλευρά της ανάπτυξης. Το κείμενο ορίζει τρία επίπεδα προσβασιμότητας, τη φυσική, αντιληπτική, και οικειοποιητική που οδηγούν στην οικειοποίηση του πολιτισμικού αγαθού και αναλύει τους τρόπους που δομείται η οικειοποίηση του πολιτιστικού αγαθού και των προσωπικών του αφηγημάτων από τον επισκέπτη. Οι συγγραφείς προτείνουν μια αειφόρο συνδυαστική διαχείριση του πολιτισμού, της κληρονομιάς και του τουρισμού στο πλαίσιο ενός Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού με μια στρατηγική που διέπεται από τις αρχές της ισότητας, ενισχύοντας την προσβασιμότητα στο πολιτιστικό αγαθό.

Η **Τράμπα**, στο άρθρο της «Τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και η συσχέτιση με το θεσμικό πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού. Ευρωπαϊκή και ελληνική

πραγματικότητα» αναλύει την ευρωπαϊκή (και ειδικότερα τη Γαλλική) πολιτική για τα ΣΒΑΚ ως στρατηγικά σχέδια για τις αστικές περιοχές, και την θεσμική τους ένταξη στο σύστημα σχεδιασμού, διαπιστώνοντας ότι στην Ελλάδα ο συντονισμός του κυκλοφοριακού με τον χωρικό σχεδιασμό παρουσιάζει ελλείψεις. Εξετάζει τον Ν. 4599/19 και το θεσμικό πλαίσιο του στρατηγικού και ρυθμιστικού χωρικού σχεδιασμού στη χώρα, και αναδεικνύει την αναγκαιότητα ενός κατευθυντήριου πλαισίου οδηγιών για τα ΣΒΑΚ, και μιας ουσιαστικής διαδικασίας αξιολόγησής τους.

Ο **Ασπρογέρακας** με το άρθρο του «Πολιτική στρατηγικών παρεμβάσεων και χωρική διακυβέρνηση: η περίπτωση του «Ελληνικού» αναδεικνύει τις αδυναμίες της χωρικής διακυβέρνησης και του διαλόγου στα ζητήματα χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα, ειδικά στην κλίμακα της αστικής ανάπτυξης. Για να καταδείξει το ζήτημα αξιοποιεί το παράδειγμα του HafenCity στο Αμβούργο, έναντι της μεγάλης παρέμβασης στο «Ελληνικό». Αναλύοντας την περίπτωση του «Ελληνικού», στο πλαίσιο των στρατηγικών αστικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα, αναλύει το ιστορικό και την προσπάθεια ένταξής του στον ευρύτερο σχεδιασμό, καθώς και τα προβλήματα στη διαχείριση του έργου. Ακολουθώντας, αναλύει το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (ΣΟΑ) και τη θεσμική του ένταξη. Αναφερόμενος εν συνεχεία στον δημόσιο διάλογο καταλήγει στη σημασία του αποτελεσματικού διαλόγου και της έγκαιρης λήψης των αποφάσεων. Υπογραμμίζει, όμως, ότι στην περίπτωση του «Ελληνικού» η αντιπαράθεση δημόσιου - ιδιωτικού τομέα και η αδυναμία ουσιαστικής συνεργασίας κατέληξε στην αδυναμία διαμόρφωσης ενός αποτελεσματικού πλαισίου χωρικής διακυβέρνησης, πράγμα που φαίνεται να έχει ως αποτέλεσμα την υποχώρηση της δημόσιας πολιτικής και την ανάληψη της πρωτοβουλίας από τον ιδιωτικό τομέα.

Τέλος, οι **Σκάγιαννης** και **Καναρέλης** στο άρθρο τους «Οι Πλατείες της Αθήνας: μια διαδρομή προκλήσεων και ανατροπών» διατρέχουν χρονικά τον σχεδιασμό των πλατειών της ελληνικής πρωτεύουσας συνθέτοντας διάχυτες πληροφορίες από σημαντικούς συγγραφείς, δημιουργώντας ένα αφήγημα μιας εξέλιξης του δημόσιου χώρου με επίκεντρο τις πλατείες με πολλές παλινωδίες και με λιγότερη πρόοδο αναλογικά με τη σημασία του και την κλίμακα της νεωτερικής και μετα-νεωτερικής Αθήνας. Οι συγγραφείς προσδιορίζουν συγκεκριμένες χρονικές περιόδους από τη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους στον 19^ο αιώνα στην περίοδο του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα, στη μοντέρνα εποχή μέχρι το 1990, στη μετέπειτα εποχή των νέων αναζητήσεων, και τέλος στη μεταολυμπιακή εποχή των «έργων». Το κείμενο εκφράζει προβληματισμό εν σχέσει με τον τρόπο και το αποτέλεσμα του διαχρονικού μετασχηματισμού των πλατειών και με την εννοιολογική αυθεντικότητά τους.

Το παρόν τεύχος συμπληρώνεται με μια βιβλιοκριτική από τον Σκάγιαννη, του βιβλίου του Παύλου Λουκάκη «Πολεοδομικές & Χωροταξικές Εξελίξεις. Ελλάδα 1952-2012: εμπειρίες δράσης». Η κριτική αυτή παρουσίαση είναι η ομιλία του Π. Σκάγιαννη στην ειδική εκδήλωση παρουσίασης του βιβλίου του Π. Λουκάκη, στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, το 2018.

Ελπίζουμε το σύνολο των άρθρων που απαρτίζουν το τεύχος 31 του *Αειχώρου* να αντανακλά αρκετά από τα σημεία των σύγχρονων προβληματισμών και να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του επιστημονικού μας κοινού, τους επιστήμονες του χώρου στην Ελλάδα.

Παντολέον Σκάγιαννης
Καθηγητής ΤΜΧΠΠΑ
Αύγουστος 2020

*Παντολέον (Παντελής) Σκάγιαννης,
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πεδίον Άρεως, 383 34 Βόλος,
e-mail: leonska(AT)uth.gr*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΟΛΕΩΝ
ΓΟΣΠΟΔΙΝΗ ΑΣΠΑ
ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΚΑΛΛΙΩΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Γιαννακούρου Τζίνα	- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσιμας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)
Καρύδης Δημήτρης	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Κοσμόπουλος Πάνος	- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (ΔΠΘ)
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαλούτας Θωμάς	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Μαντουβάλου Μαρία	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Μελαχροινός Κώστας	- Queen Mary, University of London
Μοδινός Μιχάλης	- Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών (ΔΙΠΕ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Université de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Χαστάογλου Βίλμα	- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

αιχώρος

ΤΕΥΧΟΣ 31 ΕΤΟΣ 2020
ISSUE YEAR

Π. Σκάγιαννης 4

Εισαγωγή

G. Petrakos 10

Geographies of Growth and Integration in Europe: old and new challenges for regional policy

Σ. Πολύζος 23

Διερεύνηση των Διαθρωπτικών Μεταβολών της Ελληνικής Οικονομίας την Περίοδο της Οικονομικής Κρίσης με Χρήση της Ανάλυσης Εισροών - Εκροών

Ε. Ασπρογέρακας, Δ. Καλλιώρας 62

Χωρικός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός στην Ελλάδα: ζητήματα σύμπλεξης

Κ. Λαλένης, Σ. Βεζυριαννίδου 94

Ο Χωρικός Σχεδιασμός και οι Συναφείς Απόπειρες Θεσμικών Μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, την Εποχή της Οικονομικής Κρίσης: αξιολόγηση αναγκαιότητας και αποτελεσμάτων

Α. Δέφνερ, Ν. Μαντάς, Ε. Ψαθά, Ν. Βογιαζίδης 119

Προσβασιμότητα στον Πολιτισμό και την Κληρονομιά: ο σχεδιασμός για όλους

Α. Τράμπα 145

Τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και η Συσχέτιση με το Θεσμικό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού: ευρωπαϊκή και ελληνική πραγματικότητα

Ε. Ασπρογέρακας 171

Πολιτική Στρατηγικών Παρεμβάσεων και Χωρική Διακυβέρνηση: η περίπτωση του «Ελληνικού»

Π. Σκάγιαννης, Θ. Καναρέλης 206

Οι Πλατείες της Αθήνας: μια διαδρομή προκλήσεων και ανατροπών

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Π. Σκάγιαννης 236

Παύλος Λουκάκης (2017) Πολεοδομικές & Χωροταξικές Εξελίξεις. Ελλάδα 1952-2012: εμπειρίες δράσης. Επιμέλεια τόμου Ι. Μωραΐτου. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας